

Til politikere og administrasjon i Krødsherad kommune

Høringsinnspill i forbindelse med endring av skolestruktur

I dette høringsinnspillet følger noen betraktninger på utvikling av bygda som ei reiselivsbygda med utgangspunkt i næringsutvikling som kan være nyttige i forestående politiske beslutninger.

Våre to tettsteder er skapt med utgangspunkt i næringsvirksomhet. Begge tettsteder inneholder i dag blandede virksomheter som landbruk, industri, reiseliv og turisme (se vedlegg 1), med tilhørende bosetting og samfunn. Krøderen har tradisjonelt hatt mer industri og Noresund er mer knyttet mot handel og turisme. Hjørnesteinsbedrifter har gjennom flere tiår bidratt til Krødsherad kommune med store ressurser for å sikre tilbudet av kommunale tjenester, som vei, vann, kloakk, renovasjon, brannvesen, boliger, svømmehall, samfunnshus og annet.

Krødsherad kommune sitt store fortrinn er Norefjell og Krøderfjorden, der Norefjell og reiselivsnæringen er definert som det største potensialet for vekst i bygda. Dette er fremhevet i kommunens planer og i rapporter fra eksterne miljøer som blant annet Telemarksforskning og Mimir. Sammen med landbruket er reiselivsnæring også en næring som ikke kan flytte ut av bygda, men kunne være en næring for fremtidige arbeidsplasser så lenge vi evner å utvikle oss til å være en attraktiv destinasjon. Reiselivet er summen av de opplevelser og inntrykk en gjest har i sitt besøk, og ikke bare de typiske reiselivsbedriftene man ofte tenker på. Alle tilbud, aktiviteter, butikker, tjenester, alle møter med mennesker, estetisk utforming, naturen, landskapet, opplevelsen av at ting er tilrettelagt og inkluderende, stedets sjel, matopplevelser og kultur er en del av reiselivet.

Utdrag fra Telemarksforskning hentet fra kommunens samfunnsdel: «Scenariene viser at det er stor risiko for nedgang i folketallet i Krødsherad de neste årene. Kommunen må øke sin bostedsattraktivitet for å få vekst i folketallet og samtidig beholde sin positive næringsattraktivitet».

Vi mener at det er avgjørende at Noresund har en skole også i fremtiden, og under redegjør vi for noen av de viktigste grunnene.

På hvilken måte har egentlig skole betydning for reiseliv og næringsutvikling?

Det er barna, familiene og de ansatte som er direkte berørt av de forestående beslutningene. Det vil komme mange gode og viktige høringsinnspill som belyser fordeler og ulemper ved de ulike valgene fra foreldre, velforeninger, innbyggere og ansatte. Hensikten med dette innspillet er å rette oppmerksomheten på noen andre synergier og konsekvenser av de forestående valg som også påvirker barna og familiene i hele bygda, og viktigheten av at en skole beholdes på Noresund.

Attraktive arbeidsplasser

Bedriftene har behov for kompetente og engasjerte ansatte og gründere. De konkurrerer både med andre lignende destinasjoner og også byer i kampen om disse. Det er en stor fordel om de ansatte har lokal tilknytning gjennom å bruke lokale tilbud, bidra lokalt med skatteinntekter og få eierskap til bygda. De enkelte bedriftene må selv sørge for attraktive arbeidsvilkår, men det er også utenforliggende forhold som kan bidra til attraktiviteten.

- Sosiale møteplasser – for å møte og bli kjent med andre, enklere å bli en del av lokalsamfunnet
- Enkel hverdag – korte reiseveier, familieplanlegging og tid til fritid er viktig for mange. Nærhet til butikk, arbeidssted, kollektiv transport, skole/barnehage/sfo er avgjørende for at totalpakka skal fremstå som attraktiv for den enkelte ansatte og familien
- Gode fritidstilbud – dette er både organisert og uorganiserte aktiviteter – både for voksne og barn

- Tilgang på attraktive boliger til eie og leie
- Et inkluderende, raust og åpent lokalsamfunn
- Andre arbeidsplasser eller kontorsamfunn til partner

Først og fremst er det Noresund, som sentrum av bygda, med nærhet til fjellet, kollektiv transport, handel og offentlige tjenester, som vil møte mange av punktene over, spesielt punktet som omhandler en enkel hverdag. Det er flere av bedriftene som er med på dette innspillet som også fremhever utfordringen med å finne bolig til sine ansatte, enten om det er faste ansatte som vil slå seg ned i bygda eller det er for sesong. En boligutvikling som tenkt på Noresund med en fremtidig kollektiv transport til fjells vil underlette dette problemet betraktelig.

Med en vekst i bygda og for bevaring av mangfold av tilbud vil det også være viktig at Krødderen bevares og utvikles som et levende tettsted med boliger, gode fritidstilbud og opplevelser.

Handel og service - næringsgrunnlag

For handelsnæringen vil fravær av skole i nærmiljøet kunne ta ned frekvensen i hverdagen. Uten skole vil det bli lavere/tregere tilflytting/etablering og færre vil bruke sentrum til andre ærend som man ofte gjør samtidig med henting/levering. Det øker risikoen og vanskelighetsgraden for handel og service som allerede i dag er utfordrende. Det gjør at inngangsbarrieren for å starte opp en ny butikk eller cafe/spisested høyere, og det er vanskeligere å tiltrekke seg private aktører som ønsker å investere og etablere seg. Å drive en handels- eller servicebedrift på et lite sted som Krødsherad er utfordrende i utgangspunktet. Å samle disse rundt en kjerne vil bidra til at barrieren senkes.

Noresund er tatt med i kommunedelplan Norefjell fordi det er inngangen til fjellet og et viktig knutepunkt for næringsutvikling og trafikk (både kollektivt og som gjennomfartsåre). Regional transportplan har også definert Noresund som kollektivt sentrum. Det er en jobb som må til – i dag er ikke Noresund godt nok. Det må bygges stein på stein, og det er avgjørende å få den drahjelp man kan gjennom at det finnes offentlige tjenester som skole, barnehager, helsetjenester, butikker, cafe, aktiviteter der. Det bidrar til et mer attraktivt og levende sentrum.

Dess mer som etableres og legges til rette for i sentrum, gir synergier til utvikling og nyetableringer som igjen skaper et tydeligere og styrket sentrum. Det ene bidrar til det andre og en samlet skole i sentrum vil øke etterspørselen etter flere sentrumsnære tomter som igjen bidrar til flere folk og flere kunder. Et attraktivt og levende sentrum med voksne og barn. Trivsel for de som bor, jobber og besøker området er viktig. Sosiale møteplasser lett tilgjengelig for flere, gjør at møteplassene i større grad tas i bruk og man opplever at «det er liv» i gatene. Aktivitet avler aktivitet.

Boligutvikling og økt tilflytting

En boligutvikling med gode forutsetninger har også en økt villighet og mulighet til å være med å investere i fellesgoder som aktivitetstilbud og forskjønningselementer. Nærhet til skole, barnehage, SFO, butikker og fritidstilbud øker etterspørselen etter boliger. Økt etterspørsel bidrar til økt tilbud og kanskje også en noe bedre oppside. En økt etablering av boliger i nærheten av sentrum gir økt næringsgrunnlag for butikker, spisesteder og aktivitetstilbud.

Vi ser eksempler fra andre steder at flere har flyttet til hytta eller til hyttekommunen. For barnefamilier vil nærhet til skole, barnehage og SFO være viktige kriterier. Fiber, kontorfellesskap og gode service- og handelstilbud er andre faktorer som kan være avgjørende. Viser videre til regjeringens NOU 2020:12, spesielt kapittel 4, som er interessant i forhold til noen muligheter som Krødsherad kommune bør ta på alvor og aktivt posisjonere seg inn mot i kjølvannet av de endringer som skjer på grunn av blant annet covid-19 og høye boligpriser i byene <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-12/id2776843/?ch=3#kap4>.

Mangfold og samhold – fra gjestens perspektiv

Det er det totale tilbudet som kommunen har å tilby fra eksempelvis Veikåker og Ringnes i nord, via aktive landbruk og en aktiv Krøderfjord, til Krøderen i sør, som bidrar til mangfold i opplevelsene og er viktig for Norefjell som destinasjon også fremover. Det er også avgjørende at Krødsherad fremstår og oppleves som en samlet bygd hvor alle drar i samme retning og er inkluderende, raus og nytenkende. Det er helt avgjørende at kommunen tar alle innbyggere på alvor, tilrettelegger for de som ønsker å satse og har en plan for at dette mangfoldet og samholdet bevares og utvikles.

Vertskap i verdensklasse

Vertskap er altgjennomtrengende. Det handler om at gjesten føler seg ivaretatt, sett, satt pris på, tilrettelagt for. Vi tror det skapes gjennom stolthet av hvem vi er, bygda vår, respekt for hverandre og at vi tar imot våre gjester med et genuint ønske om at de skal ha et fantastisk besøk. Dette handler om holdninger, kunnskap og en forståelse for at våre besøkende er bærebjelken til mange av bygdas bedrifter. Våre gjester handler i lokale butikker, spiser på restauranter, klipper seg, får behandlinger, kjører på ski, finansierer fantastiske langrennsløyper til glede for både lokale og gjester, de besøker museer og gifter seg her. I tillegg legger hyttegjestene våre igjen mye penger til lokale bedrifter som for eksempel entreprenører, elektrikere, rørleggere, murere og ikke minst gjennom vedlikehold, fornyelser, brøyting og andre tjenester. De bidrar også med inntekter til offentlig infrastruktur som innbyggere også nyter godt av. Hvordan vi møter hverandre, og våre gjester, har en stor betydning.

Praktisk kompetanse og rekruttering blant egne rekker

Det er et sterkt ønske at også skolen lærer våre barn om vertskap, at flere barn fatter interesse for de arbeidsplasser som finnes i bygda slik at de kan bli fremtidige innbyggere og gründere, ansatte og ledere av eksisterende og nye lokale bedrifter. Her kan det etableres et enda tettere samarbeid og man kan flytte praktisk kompetanse inn i skolene i enda større grad. Ved en plassering av skole på Noresund vil det være kort vei/gangavstand til mange ulike bedrifter innen handel/service, kultur, bevertning og overnatting, bygg og anlegg, i tillegg til yrker innen offentlige tjenester som for eksempel helse, teknisk etat, brann med mer (se eget vedlegg). At kommunen også i fremtiden tilrettelegger for industriutvikling på Krøderen mener vi er viktig, og et samarbeid med industrien vil være et gode for våre ungdommer.

Med en vekst på fjellet og i bygda som det jobbes for, vil det være rom flere ansatte og flere oppstartsbedrifter innenfor bygg og anlegg og tilhørende bedrifter som rørleggere, elektrikere, murere, interiørarkitekter med mer. Gjennom det å være en bærekraftig reiselivsdestinasjon innebærer det også en økt bevissthet og bruk av lokale aktører for å skape lokal verdiskaping. Her vil samarbeid og god kommunikasjon være viktig. Vi oppfordrer skolen til å ha fokus på det lokale økosystemet og forståelsen av bærekraft også fra dette perspektivet.

Investeringer til inntektservervelse

For at reiselivet og næringslivet skal utvikle seg og ta ut det potensiale som Krødsherad faktisk har, i konkurranse med andre opplevelsdestinasjoner, er det også avgjørende at kommunen ser på i hvilken grad og på hvilken måte den kan være med å bygge opp under det fremtidsbildet man ser for seg for kommunen om 10, 50, 100 år, og ikke nødvendigvis bare utfra slik situasjonen er i dag. Det fremtidsbildet vi klarer å skape er et resultat av alle de valgene som tas, både offentlig og privat. Krødsherad kommune er ikke større, verken i folketall eller økonomiske ressurser, annet enn at det er en nødvendig økonomisk politikk at alle investeringer som gjøres også vektas utfra om eller hvordan de kan bidra til fremtidige inntekter.

Vi registrer med begeistring at kommunen har definert seg som en reiselivskommune og at kommunen er aktiv i tiltak for å øke attraktiviteten for næringsutvikling ved og på fjellet. En destinasjon i vekst betyr blant annet flere arbeidsplasser, flere tilbud til nytte for både innbyggere og

gjester og et bedre utgangspunkt for å tiltrekke seg private aktører som ønsker å investere i bygda. Dette til sammen gir økt inngang i kommunekassa, flere tilbud og en bedre velferd til innbyggerne. Som eksempler på prioriteringer kommunen har gjort for å bidra til, og legge til rette for, at næringsutvikling kan lykkes, kan nevnes sertifisering som et Bærekraftig reisemål, deltakelse som nasjonal pilot for grønn mobilitet, en felles ambisjon om vertskap i verdensklasse, sterkere deltakelse i Norefjell Destinasjon, investeringer i Noresund sentrum, flere offentlige tjenester samles rundt en kjerne, en aktiv boligpolitikk, en helhetlig destinasjonsplan for utvikling av fjellet som inkluderer Noresund som et viktig sentrum, og sett viktigheten av Krøderen som et attraktivt tettsted.

En av de store utfordringene med destinasjonsutvikling er at for å få vekst, må en rekke faktorer være på plass. Det betyr at bygda er avhengig av at alle brikker legges på en slik måte at det er med på å stimulere og underbygge den utviklingen man vil ha. Det kan bety at tøffe prioriteringer og valg må tas, og en av disse er at det også fremover vil være en skole på Noresund.

Vi har stor respekt for det brede spekter av interesser som skal ivaretas i en så stor beslutning som endring av skolestruktur (barnas beste, bosettingspolitikk, økonomi, næringsutvikling, offentlige tjenester og velferd for å nevne noen). Dette innspillet viser frem noen sentrale sammenhenger som er avgjørende for å få til de ambisjoner som kommunen har beskrevet for utvikling av Noresund og som er reflektert i KDP Norefjell og kommunens samfunnsdel. Lykkes vi i å jobbe oss mot disse ambisjonene, vil det være et gode til fordel for hele bygda.

På vegne av flere bedrifter og aktører:

Norefjell Ski og Spa
Kjernaas Bygg
Økonomibistand
Studio Norefjell
Heishuset Restaurant
Eggedal Sag, avd Noresund
Sole Gjestegård
Norefri – Norefjell Fritidsbygg
Kjell A. Andersen
Truls Erik Hennem
Norefjell Skisenter
Norefjell Prosjektutvikling
Bunadsstua
Sole Hotell
Ringnes Gård
Norefjellhytta
Bergtatt
Flatin Yoga
Shell – Stake AS
OmTre
Noreheim

Vedlegg 1

Tabellen under er hentet fra <https://regionalanalyse.no/distrikt/3046/1/2> og viser andel arbeidsplasser fordelt på ulike bedriftsgrupper:

13% - Basis (Industri, verkstedindustri, Tele og IKT)

5% - Landbruk

24% - Besøk (overnatting, butikker, servering og aktiviteter)

36% - Regional (Bygg og anlegg, agentur og engros, forretningstjenester, privat helse/ oppvekst mm)

23% - Offentlig tjenester

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2010-2019	2010-2019 %
Anna industri	139	115	97	93	88	70	112	135	125	72	115	95	86	93	66	50	48	61	59	58	-57	-49,57
Næringsmiddelindustri	3	4	5	6	4	3	-	3	-	-	-	0	-	-	-	0	-	-	0	-	-	-
Olje og gass	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prosesindustri	28	29	27	25	28	25	37	28	43	39	37	39	36	30	32	45	42	39	33	24	-13	-35,14
Øvrig verkstedindustri	57	48	37	30	33	30	23	47	29	27	47	54	54	53	56	59	46	48	47	46	-1	-2,13
EI-Produksjon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Produksjon av oljeplattformer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiske og havbruk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landbruk	67	61	55	53	63	63	70	60	76	69	59	66	72	66	62	49	47	42	53	54	-5	-8,47
Teknisk/vitenskap	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	4	6	8	7	7	7	5	6	3	-	-
Tele og IKT	0	0	10	8	8	9	11	5	10	8	6	5	6	7	5	5	8	7	6	6	0	0,00
Basis	296	258	232	216	224	201	256	279	285	219	266	263	261	258	229	215	199	203	204	192	-74	-27,82
Aktiviteter	40	37	27	24	29	27	26	25	37	36	47	40	47	40	40	46	68	53	48	52	5	10,64
Butikkhandel	98	96	96	96	101	102	106	100	102	107	87	88	68	68	76	79	71	81	76	70	-17	-19,54
Overnatting	76	33	49	46	54	48	49	44	39	79	100	121	142	153	144	122	136	130	130	115	15	15,00
Servering	21	33	22	24	7	7	11	6	14	8	15	10	9	9	13	10	8	7	6	9	-6	-40,00
Besøk	235	199	194	190	191	184	192	175	192	230	249	239	266	270	273	257	283	271	260	246	-3	-1,20
Agentur og engros	8	7	6	11	10	8	11	10	12	10	10	4	6	10	20	16	15	19	19	16	6	60,00
Bygg og anlegg	106	111	126	127	145	136	143	164	183	191	192	209	229	239	246	233	240	256	288	286	94	49,98
Andre tjenester	32	43	32	31	29	22	21	23	20	24	20	18	19	20	17	25	24	22	24	20	0	0,00
Finans, eiendom, utleie	15	29	46	36	31	44	30	20	18	30	28	22	25	26	18	14	14	14	11	9	-19	-67,88
Forretningstjenester	13	16	12	21	23	26	24	38	53	27	32	34	35	25	25	25	25	24	25	30	-2	-6,25
Transport	27	16	14	11	13	12	9	12	9	5	6	8	10	7	9	6	6	4	3	6	0	0,00
Helsestjenester	3	-	5	4	-	3	-	4	5	7	9	10	10	8	11	11	7	7	7	7	-2	-22,22
Barnehager og undervisning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	-	3	3	-	4	5	6	5	6	6	-	-
Utleie av arbeidskraft	7	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Regional	211	223	241	241	252	251	241	271	302	298	300	308	338	339	352	337	339	352	385	384	84	28,00
Privat	742	680	667	647	667	636	689	725	779	747	815	810	885	867	854	809	821	826	849	822	7	0,86
Kommune	211	225	214	215	208	212	225	230	210	210	211	234	236	227	253	217	232	234	232	237	26	12,32
Fylke	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	-	-	-	-	-	-	3	3	3	-1	-25,00
Stat	19	17	11	14	10	8	11	9	10	10	13	16	18	12	14	8	13	8	7	7	-6	-46,15
Offentlig	234	246	229	233	220	224	240	243	224	224	228	251	256	241	269	227	247	245	242	247	19	8,33
Totalt	976	926	896	880	887	880	929	968	1 003	971	1 043	1 061	1 121	1 108	1 123	1 036	1 068	1 071	1 091	1 069	26	2,49

Figur 1.2.5 Antall arbeidsplasser i Krødsherad.